

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen
Rotel 1310

DOM
2007-06-29
Stockholm

Mål nr
M 7240-06

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, miljödomstolen, deldom 2006-09-01 i mål nr M 193-01, se bilaga A

KLAGANDE

1. Bengt-Ingvar Ek, Birger Jarlsgatan 21, 554 63 Jönköping
2. Maj-Greth Ek, Granö 2, 555 92 Jönköping
3. Åke Ek, Granö 2, 555 92 Jönköping
4. Gunnel Ek-Ljunggren, Ekåsgatan 6, 561 39 Huskvarna
Ombud för 1-4: Jur. kand. Pär Åkesson, c/o LRF Konsult AB, Juridiska Byrån
Box 2173, 550 02 Jönköping
5. Länsstyrelsen i Jönköpings län, 551 86 Jönköping
6. Börje Svensson, Åkerby, 560 27 Tenhult

MOTPART

Jönköpings kommun, Rådhuset, 551 89 Jönköping
Ombud: Jur. kand. Peggy Lerman, c/o Lagtolken PL AB
Jordösundsvägen 29, 370 24 Nätraby

SAKEN

Tillstånd till drift av Hults avfallsanläggning innefattande årlig behandling av mer än 10.000 ton farligt avfall samt att i anslutning till deponin utföra viss vattenverksamhet allt inom Jönköpings kommun

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen ändrar miljödomstolens dom på följande sätt.

1. Tillståndspunkt 4 skall ha följande lydelse.
Anlägga och driva anläggning för mellanlagring av farligt avfall (90.005-1).

Avfallsslag	Mellanlagra max. mängd (ton) vid ett och samma tillfälle
Huvudsakligen uppgrävda massor samt hushållens farliga avfall	30 000
TOTALT	30 000

2. Villkor 3 upphävs.
3. Villkor 7 skall ha följande lydelse.
”Behandling av hushållsavfall som kan ge upphov till luktproblem skall ske i byggnad eller tälthall som möjliggör hantering av luktproblem med t.ex.

Dok.Id 707972

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 2	Telefon 08-700 34 00 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	Telefax 08-21 93 27	Expeditionstid måndag – fredag 09:00-15:00
---	--	---	-------------------------------	---

undertrycksventilering”.

4. Villkor 13 skall ha följande lydelse.
”Om fråga uppkommer om vattentäkts tjänlighet för hushållsbruk och produktion, skall verksamhetsutövaren i samråd med tillsynsmyndigheten utreda om kvalitetsförsämringen kan ha orsakats av avfallsverksamheten på Hult. Om så är fallet skall åtgärder omgående vidtas för att tillhandahålla vatten samt eliminera olägenheterna.”
5. Under rubriken uppskjutna frågor, andra stycket, utgår tredje meningen.
6. I bilaga 1 till miljödomstolens dom listas de avfallstyper som får deponeras på anläggningen. Dessa återfinns, bland fler andra typer, i bilaga 2 till avfallsförordningen (2001:1063). De avfallskategorier som i bilaga 2 till avfallsförordningen är markerade med asterisk (*) är farligt avfall i enlighet med definitionen i inledningen till bilagan. Denna klassificering som farligt avfall skall gälla även de avfallstyper som återfinns i bilagan till miljödomstolens dom.

Miljööverdomstolen avslår överklagandena i övrigt.

YRKANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Jönköpings län har yrkat enligt följande.

1. Upphävande av villkor 3.
2. Ändring av villkor 13 i miljödomstolens dom till följande lydelse.
  - 13. ”Om fråga uppkommer om vattentäkts tjänlighet för hushållsbruk, skall verksamhetsutövaren omedelbart tillhandahålla vatten i erforderlig mängd och godtagbar kvalitet till sakägare. Verksamhetsutövaren ska i samråd med tillsynsmyndigheten utreda om kvalitetsförsämringen kan ha orsakats av avfallsverksamheten på Hult och i sådana fall eliminera olägenheterna.
3. Komplettering av miljödomstolens dom enligt följande.
  - Ett provisoriskt villkor, P1, med följande lydelse.
Innehållet av föroreningar i det vatten som avleds till Huskvarna avloppsreningsverk får under provotiden inte överstiga följande riktvärden.

Ämne	Mg/l (medelvärde, rullande sexmånadersperiod)
opolära alifatiska kolväten	5
arsenik	0,01
bly	0,01
kadmium	0,005
koppar	0,5
krom	0,05
kvicksilver	0,001
nickel	0,02
zink	0,5
bensen	0,001
PAH*	0,0001
PCB	0,00001
tetrakloreten och trikloryl	0,01
TOC	100
klorid	1000
totalkväve	30
ammoniumkväve	0,5
nitrit- och nitratkväve	20
totalfosfor	1
pH	6-10
* summan av halterna av benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)peylen och inden(1,2,3-cd)pyren	

- Återisk (*) för det farliga avfallet i bilagan till domen.
4. Förtydligande av följande begrepp och villkor i miljödomstolens dom.
    - ”Hushållsavfall”, ”Behandla” och ”Bottenaska/slagg avfallsförbränning” under rubrik ”Tillstånd punkt 1”
    - ”Rester från termisk behandling” under rubrik ”Tillstånd punkt 3”
    - Att avfallsslag under rubrik ”Tillstånd punkt 4” förtydligas enligt följande.
”Huvudsakligen uppgrävda massor samt hushållens farliga avfall.”
    - Att villkor 7 förtydligas med tillägget att det avser hushållsavfall som kan vara luktstörande.

Bengt-Ingvar Ek m.fl. har yrkat att miljödomstolens dom skall ändras enligt följande.

- I första hand skall miljödomstolens domslut upphävas och Jönköpings kommun vägras tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet inom fastigheten. I andra hand att lakvattendammar inte skall anläggas. För det fall tillstånd för anläggande av lakvattendammar beviljas, skall detta endast tillåtas om dammarna bottenätas och kommunen åläggs ett fullständigt ansvar att tillhandahålla tjänligt dricksvatten för såväl människor som djur. Villkor 13 i domen skall kompletteras i enlighet med detta.
- Vidare skall, om omgrävning av Lovsjö kanal företas, villkor 28 kompletteras med en skyldighet för kommunen att tillse att flödet i kanalen inte förändras i och med omgrävningen.
- Därutöver skall verkställighetsförordnande avseende schaktning och sprängning av höjdryggar samt omgrävning av Lovsjö kanal och anläggning av våtmarksdammar upphävas.

Börje Svensson har yrkat att miljödomstolens dom skall ändras enligt följande.

- Den nya sträckningen efter omgrävning av Lovsjö kanal skall vara rak och kommunen skall åläggas att tillhandahålla godkänt vatten till alla fastigheter om förorening konstateras och under utredningstiden, såväl vatten till hushållen som till produktionen på fastigheterna.
- Därutöver skall verkställighetsförordnandet upphävas.
- Kommunen skall alljämt tillhandahålla fritt vatten till djuren på Granö.

Jönköpings kommun har medgett länsstyrelsens yrkande beträffande definieringen av avfallsslag under tillstånd punkt 4 samt förtydligandet av villkor 7, men har i övrigt bestritt ändringsyrkandena.

Miljööverdomstolen har i beslut den 30 oktober 2006 lämnat klagandenas yrkande om inhibition av verkställighetsförordnandet utan bifall.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i allt väsentligt anfört samma omständigheter till stöd för sin talan som vid miljödomstolen, med nedan redovisade tillägg och förtydliganden.

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Upphävande av villkor 3

Länsstyrelsen anser att villkor 3, generell dispens från förbudet att deponera avfall med högre lakningsvärden än de gränsvärden Naturvårdsverket har föreskrivit (NFS 2004:10) om deponering, skall upphävas. Enligt 15 a § förordningen (2001:512) om deponering av avfall får tillsynsmyndigheten ge dispens i det enskilda fallet. Vidare följer av 35 a §, 35 b § samt 35 c § NFS 2004:10 att dispens får medges endast under förutsättning att det är visat att ett högre gränsvärde inte medför någon ytterligare risk för människors hälsa eller miljön och hänsyn skall tas till deponins beskaffenhet och lokalisering vid bedömningen. Det anges även att dispens skall avse specificerat avfall från viss geografisk plats. Dispensen omfattar ett specifikt avfall med angivna egenskaper och om dess egenskaper förändras så gäller inte dispensen. Dessutom

saknas möjlighet att ge dispens för vissa ämnen och för andra är det endast möjligt att medge lägre överskridanden än tre gånger gränsvärdet. Ett beslut om dispens skall innehålla nya gränsvärden. Vidare har länsstyrelsen tidigare avstyrkt bifall till dispensen med hänvisning till försiktighetsprincipen och risk för påverkan på Vättern som ett Natura 2000-område.

Länsstyrelsen anser det oacceptabelt att kommunen skall få deponera avfall med lakningsvärden upp till tre gånger gränsvärdena i mottagningskriterierna utan att det sker en dispensprövning vid varje enskilt tillfälle. Tillståndet för avfallsanläggningen i Hult tillåter kommunen att deponera en stor del av de i avfallsförordningen förekommande avfallsslagen såväl icke-farligt som farligt avfall. Den lokala lakvattenbehandlingen är dessutom satt under provotid och lakvattnet kommer därmed, under minst 5 år, att ledas till det kommunala reningsverket med utsläpp i Vättern. Länsstyrelsen anser att frågan om dispens skall prövas i det enskilda fallet av tillsynsmyndigheten i fråga om ett specificerat avfall från en viss geografisk plats. Eftersom Hults avfallsanläggning efter utgången av år 2008 kommer att utgöra en av två regionala deponier i länet går det inte att pröva frågan som ett generellt hållet villkor i en dom.

Miljödomstolen har överskridit sina befogenheter genom att i villkor generellt medge deponering av avfall med lakningsvärden maximalt tre gånger gränsvärdena. Genom villkoret åsidosätts tillsynsmyndigheternas möjlighet att pröva frågan i varje enskilt ärende och därvid komma till en annan slutsats gällande möjligheterna att bedöma förutsättningarna för en dispens. Även om miljödomstolen inte har överskridit sin befogenhet är det inte lämpligt att medge generell dispens på sätt domstolen har gjort.

Ändring av villkor 13

Beträffande villkor 13 är det av stor vikt att sakägare vars vatten blivit otjänligt omedelbart tillhandahålls vatten i erforderlig mängd och godtagbar kvalitet till dess utredningen visat om avfallshanteringen på Hult kan vara orsaken. En sådan utredning kan ta lång tid och det får anses ligga i verksamhetsutövarens ansvar att tillhandahålla reservvatten enligt försiktighetsprincipen.

Komplettering av domen

I domen hänvisas till den policy som Huskvarna avloppsreningsverk har för mottagning av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter. Det har nu visat sig att någon sådan policy inte finns. Det bör därför fastställas gränsvärden eller riktvärden för utsläpp av lakvatten till Huskvarna avloppsreningsverk under provotiden. Huskvarna avloppsreningsverk är under tillståndsprövning, utsläpp från reningsverket sker till Vättern (Natura 2000-område) och det är oacceptabelt att i tillståndet inte reglera vattenutsläpp från avfallsanläggningen under en provotid av fem år.

Av 22 kap. 25 a § miljöbalken framgår att en dom som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med deponering av avfall alltid skall innehålla en förteckning över de typer av avfall och den totala mängd avfall som får deponeras. För att det inte ska råda någon tveksamhet om vilken typ av avfall som får deponeras bör av förteckningen i bilagan till domen klart framgå vilka avfallstyper som utgör farligt avfall. Bilagan bör därför kompletteras med asterisk (*) enligt bilaga 2 i avfallsförordningen (2001:1063).

Förtydliganden av domen

Det är av stor vikt att det klargörs vad som menas med behandling av hushållsavfall under tillstånd, punkt 1 i domen. Behandling kan omfatta t.ex. omlastning, sortering, balning, biologisk behandling och fysikalisk-kemisk behandling. Vid huvudförhandlingen tillstyrkte länsstyrelsen endast omlastning av hushållsavfall och kommunen angav att någon sortering inte skulle ske. Det är oklart om miljödomstolens dom avser behandling av hushållsavfall i bemärkelsen optisk sortering och balning av hushållsavfall och det är angeläget för länsstyrelsen att få detta utrett för att kunna utöva tillsyn över verksamheten och hantera frågor om efterlevnad. Definitionen har även betydelse för kommande villkorsskrivning gällande åtgärder vid hantering av hushållsavfall (delegerade frågor).

Bottenaska och slagg från avfallsförbränning anges som icke-farligt avfall under tillstånd, punkt 1 i domen, men i bilagan till avfallsförbränningsförordningen (2001:1063) anges att slagg som innehåller farliga ämnen är farligt avfall. Här är det viktigt att förtydliga om det är fråga om avfall som innehåller farliga ämnen eller inte. Är det fråga om bottenaska och slagg från Jönköpings Energi AB:s avfallsförbränningsanläggning utgör avfallet sannolikt farligt avfall eftersom Torsviks-anläggningen har tillstånd att förbränna bl.a. en del farligt avfall. Länsstyrelsen anser att punkt 1 bör tydliggöras med texten "Avfall från förbränning och pyrolys av avfall som inte utgör farligt avfall (avfallskoderna XX.XX.XX>>).

Det är önskvärt med ett förtydligande av vad som avses med rester från termisk behandling under tillstånd, punkt 3 i domen. Avses såväl bottenaska som flygaska oavsett om det är farligt avfall eller icke-farligt avfall? I så fall innebär det, i kombination med villkor 3, att Hults avfallsanläggning kan komma att bli Sveriges enda anläggning som har tillstånd att ta emot flygaska (3 gånger gränsvärdet), avfall som idag rekommenderas att det deponeras i Norge eller i saltgruvor i Tyskland. Länsstyrelsen anser att punkt 3 på samma sätt som punkt 1 bör förtydligas med texten "Avfall från förbränning och pyrolys av avfall som utgör farligt avfall (avfallskoderna XX.XX.XX>>).

Det går inte att utläsa av domen om tillstånd har givits för mellanlagring av hushållens farliga avfall, varför ett förtydligande av mellanlagring av farligt avfall under tillstånd, punkt 4 är nödvändigt. Vid huvudförhandlingen i miljödomstolen begärde kommunen att få utöka ansökan med en miljöstation för hushållens farliga avfall och därmed återta den separata tillståndsansökan för mellanlagring av hushållens farliga avfall som inlämnats till länsstyrelsen, en ansökan som avsåg alla nio miljöstationer i kommunen. Länsstyrelsen har inte fått in någon skrivelse från kommunen om återtagande av ansökan avseende miljöstationen vid avfallsanläggningen Hult.

När det gäller villkor 7 är det önskvärt att det tydligt framgår av domen om all behandling av hushållsavfall skall ske i byggnad eller tälthall eller om det endast gäller för det hushållsavfall som kan ge upphov till luktstörningar.

Bengt-Ingvar Ek m.fl.

En fortsatt deponering av avfall på Hult medför betydande negativa konsekvenser för deras fastigheter och dem själva. Luktolägenheterna kommer att öka och det medför en

ökad risk för vattenläckage samt en negativ påverkan av landskapsbilden. Riskerna är stora att lakvatten med föroreningar tränger ut och förorenar grundvattnet genom diffusion. Denna risk är inte tillräckligt utredd. Ansvar för vattnets tjänlighet i villkor 13 måste även omfatta de ca 800 djur som finns i jordbruksverksamhet i området. Lakvattendammarna skall anläggas endast 350 m från bostadsbebyggelse på Granö. Enligt Boverkets rekommendationer skall deponier inte anläggas närmare än 500 m från bostadsbebyggelse och kommunen har enligt egen uppgift ca 140 ha att tillgå inom området. Lakvattendammarna bör därför kunna anläggas på någon mer lämplig plats än vid gränsen till Granö. Det kommer att ta ungefär 100 år innan det insynskydd kommunen planerar genom trädplantering kommer att ha någon effekt från Granö. Kommunen har nämnt insynskydd i form av jordkullar under tiden och dessa bör vara 25 m höga för att ha någon effekt.

När det gäller omgrävningen av Lovsjö kanal var en klar majoritet av Knivshults-Ubbarps Vattenavledningsföretags medlemmar negativa till en omgrävning av kanalen som har stor betydelse för jordbruket både uppströms och nedströms. Vid ett ändrat vattenflöde finns risk att åkermark inte kan brukas p.g.a. att mark i närheten av kanalen blir vattensjuk eller i värsta fall översvämmas. Kanalen ligger i dag på bästa nivå för avrinningen och den borde därför inte flyttas.

Börje Svensson

Lovsjö kanal ligger bäst där den ligger. Om den skall grävas om bör även den nya sträckningen vara rak för att avrinningen inte skall bli sämre än i dag och för att minska risken för igenslamning. Fiskeriverkets synpunkt att en meandrande sträckning är bäst ifrågasätts då det inte finns och aldrig har funnits någon fisk i kanalen.

När det gäller tillgång till godkänt vatten är det av stor betydelse att tillgången även säkras för produktion. I närområdet (upp till 2 km) från Hults avfallsanläggning finns ca 250 mjölkkor och ca 500 ungdjur. En förutsättning för att fastigheterna skall få leverera mjölk till Arla är en årligt godkänd vattenanalys. Med hänsyn till att lakvattendammarna saknar botten tätning och att det finns andra föroreningsrisker är det ett rimligt krav att kommunen tillhandahåller godkänt vatten till alla närliggande fastigheter om förorening konstateras samt under utredningstiden. Vidare ifrågasätts kommunens beslut att dra in servicen med betesvattnet som kommunen tillhandahållit under många år.

Kommunens bemötande

Upphävande av villkor 3

När det gäller rutinerna för att avgöra vilka *mottagningskriterier* som är lämpliga för Hult vill kommunen understryka miljödomstolens slutsats, att en domstol är oförhindrad att avgöra med prövningen sammanhängande frågor, oaktat att delfrågor annars må behandlas av tillsynsmyndighet. Inte bara generella regler om domstolars behörighet utan även miljöbalkens grundläggande funktion med samlad prövning och samlad bedömning, pekar på det orimliga i att frågan skulle särbehandlas.

Det finns i ansökan underlag om såväl avfall som plats, som gör det möjligt att bedöma förhållandena, som förutsatts i Rådets beslut 2003/33/EG, bilagan, punkt 2.

Länsstyrelsen har i sak framfört att Natura 2000 (Vättern) och försiktighetsprincipen är motiv att neka mottagning av avfall med högre så kallade lakningsvärden. Kommunen vill åter påpeka att det inte är gränsvärden för utsläpp. Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsmått ska vidtas redan när skada kan anas. Nuvarande anläggning för hantering av farligt avfall uppfyller de strikta krav som EU:s direktiv och svenska regler ställer. Det är inte rimligt att ytterligare försiktighetsmått föreskrivs. När det gäller Natura 2000 har miljödomstolen i domen, såväl som i tidigare yttrandet till regeringen, inte funnit skäl att ens pröva verksamheten med avseende på Natura 2000.

Kommunen anser sammanfattningsvis att miljödomstolen har varit behörig att pröva dispensfrågan. Direktiven föreskriver mer generella krav på deponiklasser. Hult är klassad som farligt avfall-deponi, men det innebär inte att alla celler skall klara deponi av sådant avfall. Det finns generella krav i flera direktiv, EWC-koder, generella krav om mottagningskriterier gruppvis farligt avfall/ickefarligt avfall. Sen är det upp till behörig myndighet att göra en "case by case"-prövning för det fall avfall med högre lakningsvärden skall tillåtas. Kriterierna för att medge dispens är att deponin uppfyller vissa krav och att skäl för undantag från det saknas, vilket det gör för Hult. Mottagningskriterierna kan regleras i ett "permit". Det svenska direktivet är felöversatt. "Specified waste" är inte samma sak som specificerat avfall. Naturvårdsverket har gjort fel genom att skärpa systemet utan att ha ett sådant uppdrag från regeringen. Direktiven och Rådets beslut den 19 december 2002 är avgörande för vilka kriterier som skall gälla. Miljödomstolen har gjort bedömningen att Hult är speciellt lämplig som mottagare av avfall med lakningsvärden maximalt tre gånger de gränsvärden som Naturvårdsverket har föreskrivit för deponering.

Länsstyrelsen har vidare som motiv för att ändra tillståndet framfört att det skall ske mera detaljerade bedömningar, avfall för avfall, i enlighet med Naturvårdsverkets Handbok med allmänna råd. Dessa allmänna råd må vara av värde om frågan ska prövas separat av tillsynsmyndigheten, men kan inte ta över den prövning en domstol gör av en samlad ansökan. Utgångspunkten är att Hult är en sådan anläggning där det är lämpligt att hantera och deponera farligt avfall. Det finns inga omständigheter, i omgivning eller i den tekniska utformningen av verksamhet eller anordningar, som pekar på att avfall med högre lakningsvärden inte skulle kunna tas om hand med samma goda resultat som övrigt farligt avfall vid Hult. Det är således inte, som länsstyrelsen anger, deponeringsvärden utan det är mottagningskriterier.

Ändring av villkor 13

Beträffande villkor 13 vill kommunen understryka att genomförda geohydrologiska utredningar tydligt visar att den tidigare rigorösa formuleringen av villkoret om vattenförsörjning m.m. inte längre behövs, en slutsats som miljödomstolen har delat. Kommunen anser att det inte kan vara rimligt att kommunen återkommande skall bekosta vattenanalyser och andra omfattande utredningar samt vattenkörning, när det inte finns samband med kommunens verksamhet.

Komplettering och förtydligande av domen

Kommunen kan för *det första* inte dela länsstyrelsens syn att det skulle finnas någon oklarhet angående tillståndets omfattning vad gäller behandling av hushållsavfall. Av domen framgår entydigt att kommunen framfört att det kan bli fråga om sortering,

bland annat optisk sortering. Vid den senaste huvudförhandlingen vid miljödomstolen klargjordes att optisk sortering för närvarande inte är aktuell, men att möjligheten begärdes i tillståndet. Länsstyrelsens påstående om kommunens inställning vid huvudförhandlingen är således felaktigt. Kommunens avsedda åtgärder med hushållsavfall redovisas i ansökans tekniska beskrivning och har diskuterats ingående under ärendets beredning. Oklarheter kan inte finnas. Kommunen har vidare inte velat ha en detaljstyrning i tillståndet. Länsstyrelsen har därigenom stor makt att med beslut och/eller villkor i tillsynsdialogen påverka frågan och det behövs inte ytterligare detaljer i tillståndet.

För det andra har kommunen i ärendet tydligt redovisat omständigheterna som kullkastar den farhåga för luktstörningar, som länsstyrelsen framfört på ett allmänt sätt som motiv för sin negativa inställning till hushållsavfallets behandling vid Hult. Miljödomstolen har föreskrivit om villkor för att kontrollera luktproblemen. Kommunens slutsats är att det inte finns oklarhet som motiverar ändring samt att det inte finns miljömässiga skäl att ändra tillståndet.

Kommunen kan vidare konstatera att domens punkt 1 entydigt handlar om icke farligt avfall och punkt 3 om farligt. Det ger inget som helst utrymme för oklarhet när det gäller klassificering av avfall eller mängder i punkt 1 eller 3 under tillstånd.

I vad mån avfall från Torsviksanläggningen, som är det exempel på oklarhet som länsstyrelsen framför, kommer att bli farligt eller icke kommer att visa sig. Beroende på avfallets karaktär när det anländer till Hult – vilket huvudsakligen styrs av mottagningskriterierna – kommer det att hanteras som icke farligt eller farligt avfall. Det kommer att finnas ytor för såväl farligt som icke farligt avfall. Skyddsåtgärder för de olika ytorna är i detalj reglerat. Det måste tas för givet att en yta för deponering av farligt avfall faktiskt är lämplig för just farligt avfall.

När länsstyrelsen framför att Hult skulle bli landets enda anläggningen med tre gånger gränsvärden och att avfallet bör exporteras, ger formuleringen intrycket att detta handlar om att skapa en anläggning med tre gånger så farliga risker eller tre gånger förhöjda störningar för omgivningen. Så är faktiskt inte fallet och länsstyrelsens uttalande måste uppfattas som missvisande. Det är som nämndes en lång rad andra försiktighetsmått, villkor m.m. som ser till att omgivningen inte utsätts för oacceptabel inverkan, i all synnerhet kraven på uppbyggnad av deponin. Kommunen har visat att Hult är en anläggning där det är lämpligt att ta hand om farligt avfall. Den framtida anläggningen för rening av lakvatten kommer att följas under en rad år för att säkerställa ett godtagbart reningsresultat. Under tiden förs vattnet till Huskvarna avloppsreningsverk, vars utsläpp är i detalj reglerat i ett särskilt tillstånd enligt miljöbalken. Villkoren i detta tillstånd måste följas oavsett vilket avfall som hanteras på Hult.

Kommunen har inte någon skriven och antagen policy för Huskvarna avloppsreningsverk. Varje enskild verksamhet som ansluts till avloppssystemet bedöms individuellt. Härvid används den allmänt tillämpade praxis som för närvarande råder i branschen och med utgångspunkt i ABVA. Det bör sålunda snarare beskrivas som bruk av god sed än policy.

I sammanhanget vill kommunen påpeka att den lista över EWC-koder som bilagts domen innebär en generell begränsning av vilka typer av avfall som tänkbart kan deponeras och hanteras på Hult. Eftersom listan uppenbarligen använder samma kodsystäm som avfallsförordningen, och inte ett eget system, kan det inte vara oklart vilka koder som syftar på farligt eller annat avfall, oavsett om det finns med asterisk i domsbilagan eller inte.

När det gäller tillstånd punkt 4, mellanlagring av farligt avfall, anser kommunen att det är uppenbart att domen omfattar miljöstationen. "Huvudsakligen uppgrävda massor" innebär att även annat inkluderas. Kommunen godtar emellertid att tillståndet förtydligas med kompletteringen "samt hushållens farliga avfall".

Bengt-Ingvar Eks m. fl. yrkanden

Frågan om våtmarksdammarnas utformning har utretts särskilt och redovisats i bilaga K3 i den inlägga som lämnades in till miljödomstolen den 25 november 2005. Här konstateras att den föreslagna utformningen av våtmarksdammarna är att föredra från såväl miljömässig, teknisk som ekonomisk synvinkel. Kommunen har genom de tekniska utredningarna visat att det inte finns risk för att våtmarksanläggningen kan ge de befarade grundvattenföroreningarna. Tvärt om kommer våtmarken att ge förbättrade miljöförhållanden. Erfarenheterna från motsvarande anläggningar i såväl Sverige som andra länder är mycket goda. Dammarna blir en ny biotop, där olika vattenlevande djur, fåglar m.m. trivs och bidrar till att dammarna kan uppfattas som ett positivt inslag i landskapet. Luktproblem har inte heller varit aktuella. Det som allmänt bedöms som störningar kan med andra ord inte bli aktuellt. För Lovsjö kanal finns också tekniskt underlag som visar att det inte finns någon risk för försämrad avvattnings.

När det gäller schaktning m.m. kommer landskapsbilden att ändras och förändringen har av miljödomstolen bedömts som godtagbar.

Börje Svenssons yrkanden

Kommunen har under många år undersökt vattenförhållandena i omgivningarna, i enlighet med gällande kontrollprogram. Härutöver har omfattande geohydrologiska undersökningar genom åren successivt ökat kunskapen om förhållandena vid Hult. Kommunen finner det numera inte befogat att ha kvar samma rigorösa formulering av villkoret om vattenförsörjning med mera, som i tidigare tillståndsbeslut. Formuleringen av villkoret kommer ursprungligen från 1981 års tillståndsbeslut.

Kommunen är naturligtvis beredd att vidta åtgärder för att eliminera olägenheterna, genom att bland annat tillhandahålla godkänt vatten till både hushåll och produktion, om brunnen i fråga bedöms kunna vara förorenad på grund av verksamheten vid avfallsanläggningen. Däremot är kommunen inte beredd att, som länsstyrelsen numera kräver, bekosta vattenanalyser och andra omfattande utredningar samt vattenkörning, när det inte finns samband till kommunens verksamhet. Det kan inte vara kommunens sak att utreda varifrån en förorening kommer, när den helt uppenbart inte kommer från avfallsanläggningen.

Med formuleringen "tjänligt för hushållsbruk" i villkoret avses, som kommunen uppfattar det, det krav som ställs på vattnets kvalitet och inte mängd. Ersättningsvatten

måste naturligtvis täcka det behov som brunnen ifråga normalt täcker, dvs. även förekommande verksamhet.

När det gäller Lovsjö kanal har kommunens utredningar om inverkan på markförhållandena granskats noga av domstolen, eftersom detta har varit en tydlig fråga hela tiden under målets prövning. Kommunen kan inte förklara frågan på tydligare sätt än vad som gjorts, utan måste hänvisa till den trovärdighet som måste anses ligga i att domstolen granskat underlaget och kommit till samma slutsats som kommunen. Det finns således inte risk för försämrade torrläggning på grund av åtgärderna i och vid kanalen.

UTREDNINGEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling med syn i målet.

Miljönämnden i Jönköpings kommun har tillstyrkt länsstyrelsens yrkande om att villkor 3 skall upphävas och att villkor 13 ändras samt andrahandsyrkandet från Bengt-Ingvar Ek m.fl. om täta våtmarksdammar. Miljönämnden har i huvudsak anfört följande. Beträffande villkor 3 framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter, NFS 2004:10, att en dispens från kriterierna skall avse specificerat avfall och vid prövningen av en dispens skall det visas att ett högre gränsvärde inte medför någon ytterligare risk för människors hälsa eller miljön. Vid denna bedömning skall hänsyn tas till deponins beskaffenhet och lokalisering. I föreskrifterna finns också särskilda bestämmelser för TOC (totalt organiskt kol) som skall uppfyllas för att dispens skall kunna medges. Ytterligare anvisningar finns i Naturvårdsverkets allmänna råd, NFS 2006:10. I dessa anges bl.a. att ett långsiktigt perspektiv skall beaktas, hänsyn skall tas till ämnenas inneboende egenskaper och även om det aktuella avfallet har egenskaper som kan påverka andra avfall och material i deponin. Om ett generellt tillstånd att deponera farligt avfall med lakningsvärden upp till tre gånger gränsvärdena lämnas omintetgörs den prövning av det enskilda avfallets lämplighet att deponera som tillsynsmyndigheten skall göra mot bakgrund av ovanstående bestämmelser. Det kan inte anses visat att Hults avfallsanläggning är lämplig till att ta emot varje avfall med lakningsvärden upp till tre gånger gränsvärdena. När det gäller villkor 13 bör det åvila verksamhetsutövaren att tillhandahålla hushållsvatten till dess det har visats att en eventuell kvalitetsförsämring inte beror på deponeringsverksamheten. Vidare förordar nämnden täta våtmarksdammar och det bör redovisas hur kontroll av eventuellt läckage från dammarna skall ske. Innan lakvatten leds till våtmarksdammarna bör en utredning avseende en reningsanläggning för lakvatten redovisas.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÅL

Tillåtlighet

Miljööverdomstolen delar miljödomstolens bedömning att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på en sådan enligt 6 kap. miljöbalken samt att verksamheten är tillåtlig. Bengt-Ingvar Eks m.fl. yrkande om upphävande av tillståndet skall därför lämnas utan bifall.

Villkor 3

Genom detta villkor har miljödomstolen givit kommunen en generell dispens för att deponera avfall med lakningsvärden upp till tre gånger de gränsvärden som anges i Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2004:10, vilka överensstämmer med de gränsvärden Europeiska unionens råd har antagit genom beslut den 19 december 2002 (2003/33/EG), se beslutets bilaga.

Kommunen har ifrågasatt Naturvårdsverkets föreskrifter och menat att dessa innehåller felöversättningar och tolkningar som medför att de svenska reglerna är strängare än avsett, vilket inte har varit Naturvårdsverkets uppdrag.

Rättslig reglering

Vid en jämförelse mellan Rådets beslut 2003/33/EG, Rådets direktiv 1999/31/EG, förordning (2001:512) om deponering av avfall (deponeringsförordningen) och Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2004:10 samt verkets handbok 2007:1 med mottagningskriterier för avfall till deponi med allmänna råd framkommer följande.

Möjligheten att medge deponering med upp till tre gånger högre gränsvärden för specifika parametrar ges enligt bilagan till Rådets beslut 2003/33/EG på följande sätt. En möjlighet för den behöriga myndigheten (the competent authority) att utfärda sådant tillstånd (permit) för specificerat avfall (specified wastes) från fall till fall (case-by-case), med beaktande av karaktäriseringen av deponin och dess omgivning och utsläpp (inbegripet läckvatten) från deponin, om gränsvärdena för dessa särskilda parametrar (specific parameters) inte kommer att utgöra en ytterligare miljörisk enligt en riskbedömning.

I deponeringsförordningen, 15 §, anges att Naturvårdsverket meddelar föreskrifter om förutsättningar som avfall måste uppfylla för att få deponeras i de olika deponiklasserna enligt art. 6 och bilaga II till deponeringsdirektivet 1999/31/EG. Av samma förordning, 15 a §, framgår att tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet får ge dispens från föreskrifterna om gränsvärden som meddelats med stöd av 15 § och att Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om sådan dispens. Detta har Naturvårdsverket gjort genom NFS 2004:10, i 35 a § - 35 c §. Av dessa bestämmelser framgår följande. Ansökan skall göras av verksamhetsutövaren. Dispens får endast medges för vissa gränsvärden samt endast under förutsättning att det är visat att ett högre gränsvärde inte medför någon ytterligare risk för människors hälsa eller miljön. Vid denna bedömning skall hänsyn tas till deponins beskaffenhet och lokalisering. Dispensen skall avse specificerat avfall.

Behörig myndighet

Miljööverdomstolen kan således konstatera att deponeringsförordningen anger tillsynsmyndigheten som behörig att medge dispens, medan det i bilagan till Rådets beslut anges att behörig myndighet får utfärda tillstånd till deponering med upp till tre gånger högre gränsvärden. Miljööverdomstolen konstaterar att i de fall där tillsynsmyndigheten har beslutanderätt, såsom anges i avfallsförordningen, har miljödomstolen med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken möjlighet att pröva ärenden som har samband med ett mål som handläggs i miljödomstol. Miljööverdomstolen, som inte anser att deponeringsförordningens reglering innebär något egentligt avsteg från det

bakomliggande beslutet, finner att miljödomstolen med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken i och för sig har varit behörig att pröva frågan om dispens från föreskrivna gränsvärden.

Dispensens omfattning

Miljödomstolen har som villkor 3 är utformat givit kommunen ett generellt tillstånd att deponera avfall med lakningsvärden tre gånger de gränsvärden som Naturvårdsverket har föreskrivit.

Både i bilagan till Rådets beslut och i Naturvårdsverkets föreskrifter anges att beslut om dispens/tillstånd skall ske från fall till fall och avse visst avfall, oavsett om avfallet är specificerat eller ”specified”. Dispens får endast meddelas om det inte kommer att utgöra en ytterligare miljörisk och prövningen skall ske med beaktande av deponins karaktärisering och omgivning.

Miljööverdomstolen anser att det framgår av såväl Naturvårdsverkets föreskrifter som bakomliggande beslut från Rådet att ett beslut om dispens/tillstånd att överskrida gränsvärdena inte är tänkt att meddelas som generella dispenser endast utifrån den aktuella deponins lämplighet, utan att det skall ske en prövning av aktuellt avfall från fall till fall och att det med säkerhet skall kunna konstateras att just detta/dessa förhöjda gränsvärden inte medför någon ytterligare risk för människors hälsa och miljön. Vidare kan dispens/tillstånd endast ges för vissa specifika parametrar och inte generellt för alla. Miljödomstolen har medgivit en generell dispens för alla gränsvärden i Naturvårdsverkets föreskrifter. I likhet med länsstyrelsen anser Miljööverdomstolen att villkor 3 i miljödomstolens dom inte uppfyller de krav som ställs upp i Rådets beslut eller Naturvårdsverkets föreskrifter. Villkoret skall därför upphävas.

Villkor 13

I målet har presenterats omfattande material om deponins eventuella påverkan på grundvattnet. Det har framkommit att en brunn på drygt en kilometers avstånd har haft förhöjda halter av bly, att utredningen kring föroreningskällan ännu inte är slutförd samt att kommunen anser det visat att deponin inte är föroreningskällan. Utredningar om förorening av grundvattnet kan således ta lång tid och att det inte är självklart när sådana utredningar anses avslutade.

Att ålägga kommunen att svara för vattenförsörjning även under utredningstiden kan alltså komma att bli relativt betungande. Vidare har deponin funnits på platsen sedan 1960-talet och såvitt framkommit har inte under denna tid kunnat konstateras att anläggningen har påverkat omgivande grundvatten. Miljööverdomstolen delar därför miljödomstolens bedömning att kommunen inte bör åläggas längre gående skyldighet än att tillhandahålla vatten först om verksamheten vid deponin visar sig ha orsakat försämring av vattenkvaliteten.

Kommunen har förklarat att den anser att villkoret innebär en skyldighet att tillhandahålla vatten för det behov som en förorenad brunn normalt täcker, dvs. även förekommande verksamhet som t.ex. djurhållning. Miljööverdomstolen anser att villkoret bör förtydligas så att detta klart framgår.

Komplettering av domen

Provisorisk föreskrift

Lakvatten från deponin kommer under prøvotiden att efter behandling ledas till Huskvarna avloppsreningsverk i enlighet med villkor 25. Under rubriken uppskjutna frågor åläggs kommunen att under prøvotiden genom representativa prov närmare utreda kvaliteten på vattnet samt undersöka tekniska och ekonomiska möjligheter för att ytterligare begränsa utsläppet av föroreningar. Det framgår vidare att målsättningen är en lokal hantering av lakvattnet i enlighet med länsstyrelsens önskemål.

Miljööverdomstolen anser att kontrollen är tillräcklig genom att vattnet vid varje tidpunkt måste uppfylla de mottagningskriterier som tillämpas av avloppsreningsverket och att lakvattenhanteringen i övrigt är tillräckligt reglerad genom de föreskrifter som miljödomstolen har beslutat om. Med hänsyn till att någon sådan policy för avloppsreningsverket som miljödomstolen har hänvisat till i sin dom inte finns, bör denna hänvisning utgå. Miljööverdomstolen förutsätter vidare att provtagning kommer att ske regelbundet under prøvotiden så att kommunen fortlöpande har kontroll över vattnets innehåll av föroreningar.

Asterisk för farligt avfall i bilagan till domen

Kommunen och länsstyrelsen är eniga om att domsbilaga 1 till miljödomstolens dom är ett utdrag ur bilaga 2 till avfallsförordningen och att kategoriseringen som farligt avfall är densamma. Att domsbilagan inte innehåller markering med asterisk framstår därmed som ett förbiseende. Miljööverdomstolen anser att domen genom ett förtydligande i domslutet att kategoriseringen är densamma blir entydig och att någon osäkerhet om vilken typ av avfall som är farligt inte längre kan uppstå.

Förtydliganden av domen

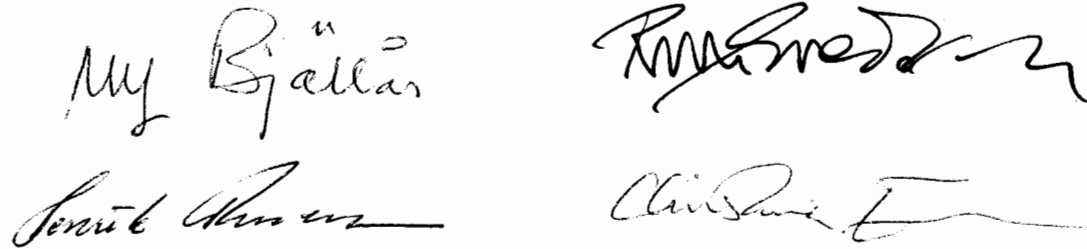
Kommunen och länsstyrelsen är överens om förtydliganden av tillståndspunkt 4 och villkor 7 i miljödomstolens domslut. Miljööverdomstolen finner att domen bör kompletteras i enlighet med detta.

Beträffande länsstyrelsens övriga yrkanden om förtydliganden finner Miljööverdomstolen att domen är tillräckligt tydlig genom villkor 1, vilket binder kommunen till vad den angett och åtagit sig i målet och villkor 8, som ger länsstyrelsen möjlighet att föreskriva villkor för hantering och behandling.

Övriga yrkanden

Miljööverdomstolen delar miljödomstolens bedömning i övrigt och lämnar därmed övriga yrkanden utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast 2007-07-27

The image shows four handwritten signatures in cursive script, arranged in two rows and two columns. The top-left signature is 'Ulf Bjällås', the top-right is 'Rolf Svedberg', the bottom-left is 'Henrik Runeson', and the bottom-right is 'Christina Ericson'.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, miljörådet Rolf Svedberg, hovrättsrådet Henrik Runeson och tf. hovrättsassessorn Christina Ericson, referent.
Enhälligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga Miljööverdomstolens avgörande skall göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas **till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen.**

Den skall ha kommit in till Miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Det krävs **prövningstillstånd** för att Högsta domstolen skall pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast

1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen
2. om det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i Miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (Miljööverdomstolens avdelning samt dag och nummer för avgörandet),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet skall ändras,
5. de omständigheter som klaganden åberopar till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas,
6. de bevis som klaganden åberopar och vad han vill styrka med varje bevis.